

HEY
FOLK'S!

Løssalgpris kr. 5,- inkl. moms.

Nr. 7
(Nr. 3-1978)

SERIE LESEREN

Blad for tegneserie-interesserte

**LEE
FALK:
FANTOMETS
SKAPER**

**ENDELIG
fikk de
HVER-
ANDRE!**

FANTOMET

er en av de aller mest populære tegneseriefigurene i Norge, og for tiden er han mer aktuell enn noen gang. Om ikke lenge kommer han til å husere i Oslos teaterverden, og til høsten blir hans bryllup omsider kjent blant de store masser via Aftenposten's spalter. Forfatteren bak Fantomet-serien, Lee Falk, var i Norge for en stund siden, og besøket resulterte bl.a. i et intervju som er hovedoppslaget i dette nummer av Serieleseren.

Det er forresten ganske modig gjort av Falk å la Fantomet gifte seg. De fleste serieskapere tør ikke gjøre slike inngrep i heltens livssituasjon; de er redde for at folk da vil slutte å kjøpe serien. Derfor har f.eks. Knoll og Tott vært småbarn i 81 år.

Apropos Knoll og Tott. Denne serien er opprinnelig et plagiat! Originalen var en langt eldre affære som het *Max und Moritz* og var laget av tyskeren Wilhelm Busch – som får en artikkel inne i bladet.

Ellers litt småplukk denne gang. For den mer seriøse del av leserne: omtale av Tor Edvin Dahls nye bok om tegneseriene. For donaldister: anmeldelse av Floyd Gottfredsons og Manuel Gonzales' serier i *Jeg Langbein*.

Hilsen Sam og Jon

NEWS-NEWS-NEWS!

KAARE BRATUNG har fått årets norske tegneseriepris for sin samlede innsats opp gjennom årene. Bratung, som opprinnelig var reklametegner, begynte med serier i 1939. Han er særlig kjent for *Dagros*, *Professoren* og *Baldrian*, alle sammen faste innslag i *Nationen* gjennom mange år. I dag lager han bare *Dagros*, men de to andre seriene går stadig som reprise.

PRINS VALIANT-albumene vil nå nr. 14 i løpet av året. I album 11 gifter Valiant seg med dronning Aleta, og i nr. 13 blir deres sønn Arn født – i Amerika! Vi befinner oss da i år 457 e.Kr., og episoden ble opprinnelig tegnet av Harold

Foster i 1947. – Dessverre har denne eminent tegneren blitt utsatt for temmelig ujevn trykk her i Skandinavia.

LUCKY LUKE fortsetter sin seiersgang i Norge. Album nr. 18, *Brødrene Dalton* blir kurert, er nylig kommet; her slår manusforfatteren Goscinny og

tegneren Morris til med en sidehandling om sherifbikkja Ratata som blir sentimental og begynner å lete etter faren sin. Semic bebuder ytterligere fem album om Lucky Luke i løpet av året, og her i Serieleseren bringer vi en artikkel om ham i neste nummer!

TO VERDENSSUKSESSER når Norge i 1978: *Supermann* kommer i Semic's seriepocket-serie. Enda viktigere er det at Allers har begynt å gi ut *Tintin*. Intet norsk tegneserieforlag har våget å satse på Tintin siden Schibsted gav ut fire album for noen år siden og alle gikk med dundrende tap. Så gakk ut og kjøp Tintin, godfolk;

kanskje denne klassiske belgiske kvalitetsserien nå endelig kan bli etablert på det norske marked. (Og hvis noen er i tvil om hva Tintin er for noe, så er det bare å slå opp i Serieleseren nr. 4 og lese til øyet blir stort og vått...)

HJEMMET overveier nå mulighetene for å nytte de to første årgangene av Donald Duck & Co. i forbindelse med bladet's 30-årsjubileum i høst. Hittil er det ikke tatt noen definitiv avgjørelse i saken, så donalister over det ganske land får kryse fingrene. – Neste donaldistiske godbit ellers er *Langbein Gutenberg*, sjette album i *Langbein*-serien.

Fortsettelse side 6.

Ann-Louis Nerem:
Intervju med

Lee Falk: **FANTOMET'S «FAR» i Norge**

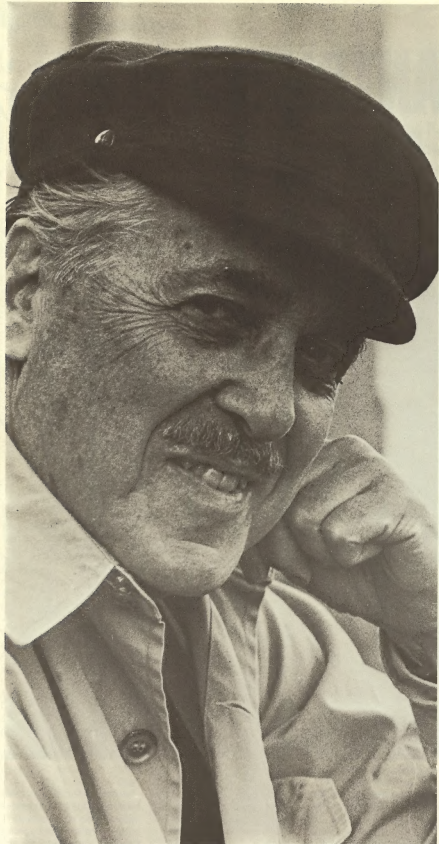
Dette er ikke Fantomet og Sala, men Lee Falk og artikkelforfatteren.

Hvordan er det å møte en levende legende? Det var et av de spørsmålene vi tumlet med der vi satt i vestibyen på Grand Hotell

i Oslo og ventet på Fantomet's og Mandrakes berømte far, Lee Falk. Det var første gang han var i Norge, og det faktum at vi

aldri hadde sett annet enn bilder av ham, hadde faktisk gjort ham like legendarisk som hans egne seriehelter.

Vi hadde forestilt oss en beleven, kjølig (kanskje blasert?) verdensmann; bildet fra gårdsdagens Dagblad viste en korrekt

eldre herre med moderne, rutete jakke og sjarmende smil. Godt at man selv stilte med korrekt antrekk for sikkerhets skyld.

Heisdøren går opp, og ut trer en eldre mannsperson i beige, gammel vindjakke, skipper- (eller seile-)lue, vide gammeldagse vadmelbukser og noen merkelige solbriller. Han ser seg forsiktig rundt, vi titter diskret tilbake. For det kan da ikke være . . . jo, det må være ham! Ikke så korrekt allikevel – det virker lik som betryggende og mer i tegneseriens avslappende ånd. – Mr. Falk, isn't it .

?

PRØVELSEN

1. For noen år siden gikk det i Aftenposten en serie som på originalspråket het *The Wizard of Id*. Hva var den norske tittelen?
2. Og hvem har laget *The Wizard of Id*?
3. Hvilken serie er fransk-mannen Jean-Claude Forest særlig kjent for?
4. I hvilken serie opptrer Tonto?
5. Hvem var manusforfatter og tegner på de aller første tegneseriene om Mikke Mus?
6. Harold Foster har laget tre serier. Hvilke?
7. Hvem er dette, og hvem har tegnet ham:

8. Hva heter mannen bak *Steve Canyon*? Svarene finner du på side 11.

Lee Falk – Fantometts «far».

.? Og dermed skinner også solen inne i vestbyllen på Grand, for idolet tar av seg solbrillene og smiler – og unnskylder seg høflig med at han er blitt litt forsinket etter et formiddagsbesøk i Drøbak.

Han har heller ikke noe mot å la seg fotografere utendørs. Fotografen vil gjerne ha en av løvene utenfor Stortinget med på bildet, han er ekte Fantomet-fan og mumler noe om de dype skoger og autentiske miljø. Da er det det skjær: Helt av seg selv, uten noen form for oppfordring, foreslår Lee Falk at han kan klatre opp og sette seg oppå løven. Et sekunds taushet, så sier alle i munnen på hverandre: – ja, jo, selvfølgelig, det ville være flott, men tror De virkelige at . . .? Fader Falk bare ser på oss og begynner beslutsomt å klatre. Øyeblikket etter sitter han der. Det er ikke enhver 63-åring forunt å være så ungdommelig – både fysisk og psykisk. Etter dette utviklet pressekonferansen seg som en prat mellom venner. Med et humoristisk glimt i øyet kunne Falk fortelle at hans over 20 år yngre kone var litt sliten – det hadde vært mye reising . . . – Men er De ikke sliten selv? – Jeg? Jeg er da ikke så gammel!

Vi rekker ikke en gang å stille første spørsmål på listen før Falk begynner i

beste leksekonstil: – Jeg er født i Missouri, det er Mark Twain-country – kanskje det har hatt en viss påvirkning på mine interesser. Jeg har faktisk lest tegneserier hele mitt liv.

– Når begynte De selv å lage tegneserier?

– Jeg begynte allerede på college, men Fantomet var ikke den første – det var Mandrake som ble skapt først. Til å begynne med både skrev og tegnet jeg selv, men etter hvert fant jeg ut at det ble for mye å gjøre begge deler – det var mer interessant å bare skrive. Så jeg fikk Phil Davis til å overta tegningen av Mandrake. Han fikk så mye å gjøre etter hvert at jeg måtte sette assistenten Hans, en ung mann ved navn Ray Moore, til å tegne Fantomet. Og det har jeg jo ikke angrert på!

– Så Fantomet ble til på samme tid som Mandrake?

– Ja, jeg arbeidet med begge figurene. Opprinnelig hadde jeg tenkt meg Fantomet som en rik playboy med Fantomet-«jobben» som hobby, og jeg begynte også på en episode med dette som utgangspunkt. Men underveis droppet jeg ideen, – jeg likte den ikke da det kom til stykket. Men jeg har brukt playboy-ideen i én Fantomet-historie. Etter hvert utviklet jeg legenden om Fantomet: forliset, draken, hodeskallegrøtten,

pygmæne – alt det dere i dag forbinder med ham.

– Hvem skriver De for?

Tenker De spesielt på barn når De lager historiene? – Ja, jeg skriver jo primært for barn, det har jeg hele tiden klart for meg. Men barn er ikke en ensartet masse. Barn over hele verden leser Fantomet; barn av forskjellig rase, med forskjellig språk, forskjellig religion, forskjellige interesser, og fra alle slags forskjellige miljøer.

Den midterste Fantomet-tegneren, Wilson McCoy, var bl.a. kjent for sine brutale utseende skurker.

Her må Falk trekke pusten, det er tydelig at dette er viktig for ham. Han fortsetter: – Det er jo umulig å skrive for hvert enkelt barn, derfor er jeg nødt til å skrive for meg selv. Hvis jeg synes en historie virker kjedelig, skriver jeg den om, eller dropper den helt. Jeg må selv avgjøre det, for jeg kan ikke bedømme alle mine lesere. Og man

Fantomet trir. Tegner: Sy Barry.

skal fremfor alt ikke underverdne dem! (Han rynker pannen og ser strengt på oss.)

– Men det er jo bevisst at De dømmer nokså riktig – Fantomet blir jo lest av både barn og voksne praktisk talt over hele verden?

– Ja, De kan si jeg skriver ikke mye for en israelsk direktør som for PLO! Det hendte meg forresten noe underlig en gang. Det var på en reise i Mexico, i Yucatan. Det er et område med sin egen særpregede kultur og sitt eget språk, som jeg selvfølgelig ikke forstår. Men en dag kommer det en liten indianergutt bort til meg midt inne i jungelen. Han snakker med guiden min; så peker han på meg og sier: «Mandrake!» Det er utrolig – jeg fatter det nesten ikke selv. Det er godt at enkelte ting går på tvers av landegrensar og kulturer! Han titter skjelsk bort på oss, men blir alvorlig igjen: – Jeg mener at tegneserier først og fremst skal være underholdning. Det er derfor jeg i mine serier unngår f.eks. politikk, religion og sex. Du kan ikke skrive om disse tingene uten å knytte deg til et bestemt miljø (rase/tro), og dermed er jo hele bakgrunnen for tegneseriens allmengdyldighet ødelagt. Men man kan utmerket godt ha et politisk standpunkt eller engasjement – og det har jeg da også! – uten å måtte dytte det på leserne!

– Men hva sier De da til det noe radikale preg Fantomet har fått i enkelte episoder?

– Det er jeg veldig lei for, men det er ikke mulig for meg å holde øye med alt det Fantomet-stoff som blir laget rundt om i verden.

– Så De skriver ikke alle historiene selv?

– Nei, en del blir både skrevet og tegnet av andre. Det meste er bra, men det er også en del som er dårlig. Det er synd de ikke kan lage tingene i «Fantomet»-and.

Det første møtet mellom Fantomet og Sala. Ekspertene er uenige om Fantomet egentlig heter Kip eller Kip. Tegner: Ray Moore.

– Men viser ikke disse radikale tendensene at Fantomet følger med i tiden? Han stiller seg jo alltid solidarisk med de svake!

– Det har han alltid gjort! Man behøver vel ikke være radikal for det. Jeg tviler på at den utviklingen vil tjene Fantomet i det lange løp. Jeg har prøvd å få ham til å følge med tiden uten å være for politisk.

– Hvilken Fantomet er Deres favoritt?

– Jeg liker best det nåværende Fantomet, det er ham jeg skriver mest om. Og jeg prøver å trekke aktuelle begivenheter inn i episodene – uten å kommentere dem forøvrig.

Mandrake, illusionisten og tryllekunstneren, er den eldste av Falks seriefigurer, her tegnet av Phil Davis. Nå har Fred Fredericks overtatt som tegner.

men jeg liker også godt de episodene der eldre Fantomet opptrer i historisk sammenheng. Slik kan man pendle fram og tilbake i miljøer og tidsepoker uten at det er vanskelig for leserne å følge med. De har godtatt myten og forstår den.

– Hvilken av Deres to figurer står Deres hjerte nærmest?

– Det er ikke godt å si, men Mandrake var nå den første jeg lagde. . . . Jeg kan forresten fortelle at da jeg en gang for mange år siden var på besøk i et tegneatelier i Italia, satt det en ung mann der og rettegnet Mandrake. Hans navn var Federico Fellini – senere kjent som en fremragende filmskaper!

– Nå må vi spørre om det alle Fantomets lesere har på hjertet: Når skal han og Sala gifte seg?

– Sala? Hvorfor heter hun det på norsk? På svensk har hun da det korrekte navnet *Diana*! Sala. . . hm. Nåvel, det er vel en eller annen oversetter eller tekster som har gjort en bommert en gang i tiden. – Han ser forskende på oss, men fortsetter: – Vel, siden jeg selv nettopp har giftet meg, kan jeg vel ikke nekte Fantomet den samme fornøysen! (Han ler.) De har jo faktisk alt giftet seg i USA. Dere ligger litt etter her i Europa!

– Skal de bo i Dødningskallehulen?

– Nei, Sala er hva jeg selv kaller en «feminist fa-

tal». Hun har nettopp blitt forfremmet – fått en fin jobb i FNs menneskerettskommisjon, og den akter hun ikke å gi slipp på! Dessuten beholder hun leiligheten i Sveits!

– Hva sier Fantomet til det?

– Vel, han liker det ikke, men han respekterer henne for det. Min kone arbeidet også da vi traff hverandre, og hun gjør det fremdeles, nå i et nytt yrke, nemlig som forfatter. Skriver bra gjør hun også, hun har allerede utgitt en bok.

– Hun har vel lært et par tricks av Dem, da. Men hva skjer ellers i Fantomets bryllup?

– Jo, det er flere prominente personer til stede, både Salas onkel og mor (sistnevnte er ikke så begeistret), et par presidenter og så videre – og Mandrake, selvfølgelig.

– Hva gjør De når De ikke skriver tegneserier, Mr. Falk?

– Å, jeg har flere interesser. Jeg går for eksempel gjerne i operaen – hva er det som går her i Oslo nå? Jeg må se om vi får tid til å gå i morgen – og jeg både skriver og produserer teaterstykker. Har faktisk satt opp et par skuespill på Broadway.

– Hva slags stykker var det?

– Både i den lette og mer seriøse genre; det spenner faktisk helt fra musicals til Shakespeare! Visste De at jeg har laget en musical om Mandrake? Den gikk i Statene for ca. to år siden.

– Og når kommer musicalen om Fantomet?

– Jeg har faktisk både teater- og filmplaner for figurene mine, men hittil er det blitt med den ene musicalen. Jeg ville gjerne lage en film om Fantomet, men hvem i all verden skulle spille hovedrollen?

I dette øyeblikk gjør Mrs. Falk sin entré, og den nybakte ektemann betrør oss at da hun jobbet i kosmetikkbransjen, hadde hun

gitt en leppestift navnet *Mandrake Red*. (Vi venter nå bare på øyenskyggen *Phantom Blue*!)

Enda en interessant ting kom frem under samtalen med Lee Falk: De av dere som kanskje har stuset litt over tegnestilen i Fantomet i overgangen mellom Ray Moore og Wilson McCoy, han herved puste lettet ut. Forklaringen er følgende: McCoy var Moores assistent og gode venn. Da Moore ble utkalt i det militære i 1941, overtok McCoy, og han fortsatte også etter at Moore kom tilbake. Fra da av tegnet altså Moore bare ytterst sjelden, men han sto fremdeles på lønnslisten, og til å begynne med prydet også hans signatur enkelte av de seriene han selv ikke hadde tegnet. McCoy kopierte i begynnelsen Moore, men etter hvert fant han sin egen, særpregede stil.

Lee Falk innrømmet etter en del påtrykk at han liker Moores stil best, men mildnet uttalelsen ved å legge til at det er «fordi pikene er så vakre; de er mer spennende og mystiske». Hvilket skulle bevise at Lee Falk er evig ung – akkurat som hans egne seriehelter er det.

NEWS
forts. fra side 2.

JAHN TEIGEN skriver på en Fantomet-musical som kommer opp på Oslo Nye Teater til høsten. Samtidig gifter den aldrende superhelt seg i Aftenpostens spalter, mens hefteversjonen av bryllupet som kjent kom allerede i april.

SKIPPER'N skal bli film. Ingen ringere enn Dustin Hoffman skal spille hovedrollen, og regissør blir John Schlesinger. Manuset er laget av en av de mest vanviddsglade amerikanske serieskaperne, *Jules Feiffer*.

Fortsettelse side 9.

Tor Edvin Dahl om

se ri er

Første reaksjon etter å ha lest Tor Edvin Dahls nye bok, *Tegneseriene — verdens mest populære lesestoff*: Dette var da bra! Endelig en series bok om tegneserier på norsk!

Annen reaksjon, etter å ha drukket ettertankens malurt: Var det virkelig ikke mer? Skyldes den positive førstereaksjonen bare at man er så sulteføret på denne typen bøker i Norge at vi av den grunn blir mindre kritiske?

Nå vel. Boka kunne ha vært atskillig verre. Dahl kunne ha falt for fristelsen til å lage enten en ukritisk, naiv fan-høysang til seriene, eller en like ensidig fordømmelse av dem; i utlandet har man hatt forstemmende eksempler på begge deler. Dahls bok er mer balansert; den bærer nok preg av at forfatteren er grundig bitt av tegneseriebasillen, men samtidig har han bevart et kritisk gangsyn og evnen til å se seriene i en samfunnsmessig sammenheng.

Men det er en ujevn bok. Noe av det beste i den er Dahls påpekning av hvordan de økonomiske forholdene, sammen med tegneseriens lave omdømme, gjør at vi nesten bare føres med mer eller mindre masseproduserte utenlandske serier. Han kommer også inn på de ganske få undersøkelsene som er gjort om hvorvidt tegneseriene påvirker leserne, og han påpeker at den kanskje sterkeste påvirkningskraften fins hos serier som blir regnet for «ufarlige», og som derfor slukes rått og ukritisk (Donald!). Mye av boka handler om verdimønsteret i seriene, og Dahl har ikke bare godt å si om dem på dette punktet. Mer tekniske — og derfor kanskje litt overflatiske — er hans nor-

mer for vurdering av seriene.

Mest betenkelig er det når Dahl snakker om seriene som et «spill» for oss og det samfunnet vi lever i. Når tegneseriene av og til er voldsomme, er det fordi vi lever i et voldsamfunn. Seriene er bare en avspeiling av samfunnet. Dessuten gir tegnerne folk det de vil ha.

Logikken i dette er besnærende, men innvendingene ligger på lur: For det første er mange serier så eventyrlige og virkelighetsferne at de ikke uten videre kan ses som noen avspeiling av samfunnet. For det andre: Får nå egentlig publikum hva de vil ha? Tyder ikke heller de lave opplagstall for mange tegneserieblader på at disse bladene ikke inneholder det folk vil ha? Folk kjøper Donald og Astérix i mangel av andre serier med kvalitet i. (Hermed intet vondt sagt om Astérix og for anledningen heller ikke om Donald.) For det tredje: Ved å si at seriene må være som de er på grunn av at samfunnet er som det er, kan man ende med å akseptere hva som helst med et skuldertrekk: Samfunnet er jo sånn! Tor Edvin Dahl lukter så vidt på en slik konklusjon i boka. Han redder seg likevel i land, blant annet med en oppfordring til publikum i siste kapittel om å være våkent og bevisst.

Av og til savner man forfatteren Tor Edvin Dahl oppi alt dette. Deler av boka gjør inntrykk av å være tørt venstrehandsarbeid. Og av og til må det ha gått svært fort for bok-fabrikken Dahl, som i kapitlet «Underground-seriene»: Her er ikke en eneste undergrunnsserie eller -tegner nevnt, derimot Tresk og Knøttene!

Konklusjon: Tja. Boka er forvirrende ujevn. Men den kan nok anbefales, for de gode kapitlenes skyld.

Tor Edvin Dahl:

Tegneseriene! verdens mest populære lesestoff. Tiden. 136 s.

Jon Gisle

Tor Edvin Dahl

verdens mest populære lesestoff

Tiden

Wilhelm BUSCH

av Jon Gisle

Tegneserieinteresserte med god tid og lite vettugt å ta seg til gjør det av og til til en hobby å finne ut hva som var den første tegneserie. De fleste holder på *The Yellow Kid* av Richard Outcault (1896), en serie vitsetegninger som det egentlig er høyst tvilsomt om man kan kalle en tegneserie, siden den bare bestod av ett bilde per dag. Andre nevner *The Katzenjammer Kids* (Knoll og Tott) av Rudolph Dirks (1897), noe som har atskillig mer for seg. Og så er det de som mener at de forskjellige humoristiske billedseriene som det ble utgitt en del av i forrige århundre, var de første virkelige tegneseriene.

Sikkert er det iallfall at disse billedseriene er blant forutsetningene for

tegneseriene slik vi kjenner dem. I ett tilfelle er dette ekstra tydelig: Knoll og Tott, som altså kanskje er den første moderne tegneserie, er delvis et direkte plagiat av tyskeren *Wilhelm Buschs* billedserie *Max und Moritz*.

Busch, som ble født i 1832, fikk oppvædd sin sans for det groteske allerede i barneårene. Tre år gammel så han søsteren sin holde på å drukne, og denne makabre hendelsen – hun lå under vann «som et bilde i glass og ramme», sa han senere – gjorde et sterkt inntrykk på ham. Noen år senere tok læreren hans livet av seg; etter en mislykket selvhengning (tauet holdt ikke) skar han over halsen sin i stedet. Wilhelm fikk mareritt, men hans groteske fantasi fikk

ny næring. Seksten år gammel kom han på skole i Hannover, der han opplevde et inspirerende møte med tre viktige kulturfaktorer: nikotin, matematikk og ol.

Busch fikk malerutdannelse i Antwerpen og Düsseldorf. Særlig det siste er bemerkelsesverdig; Düsseldorf var nemlig et sentrum for tysk og inne minst skandinavisk malerkunst ved midten av 1800-tallet. Han prøvde å leve av å male, men gikk snart over til å tegne i stedet; da var han i slutten av 20-årene. Snart begynte han med billedhistorier som lignet svært på det vi forstår med tegneserier – riktignok uten snakkebobler, og til å begynne med stort sett uten tekst i det hele tatt. De første seriene hans, som ble publisert i ukeavisen *Fliegende Blätter* fra 1860 og utover, skildret enkle hverdagssituasjoner som ble overdrevet i grotesk grad:

Hovedpersonen kommer f.eks. full hjem og snubler i alt (– knapt noen serietegner har prestet så mange snublegags som Busch –), eller han blir holdt våken om natta av en flue og setter huset på ende for å få hverka udryet. Modeller var ofte mennesker han kjente. På sine eldre dager skrev han en gang at erindringen var en av de viktigste kilder han øste av, – men med den begrensning at han heller beskrev andres opplevelser enn sine egne.

Av og til foregriper Busch stumfilmkomikken:

En representativ Busch-karikatur.

Personene kommer ut i de underligste situasjoner fordi det skjer en hel masse besynderlige tilfeldigheter på én gang. En gang havner en tykk mann på ryggen av en vill hest iført badebukse (mannen, altså), hvorpå øket galopperer tvers gjennom en pikeklasse på landtur. Busch kunne også koke ganske underholdende supper på ørsmå spikre: En av historiene handler i sin helhet ikke om annet enn hvordan en overstadig beruset fyr prøver å tenne sigaren sin.

Busch var ofte voldsom. Det flyter blod, og det gjøres under makabre omstendigheter. Noen av historiene hans ville tkekkelige norske tegneserieforglag ha betakket seg for å utgi. Fyllikken som prøver å få fyr på sigaren i den historien jeg nettopp nevnte, ramler i farten over en gaffel på gulvet. Idet han reiser seg opp, henger gaffelen fast i akterspeilet hans. Mannen tar gaffelen løs, – og tre tygne strimer blod siler ut av de hullene den etterlater. En tanntrekning beskrevet i gruopvekkende detalj hører også til Buschs merittliste, for ikke å snakke om beretningen om de to tyvene som møter døden spidd på hverandres paraplyer.

Det makabre er også sterkt framme i *Max und Moritz*, som ble publisert i *Fliegende Blätter* i 1865 (senere også i et annet blad, *Münchener Bilderbogen*). Max og Moritz er to små, men usedvanlig ondskapsfulle gutter. Busch hadde nå forlatt de tekstløse seriene og begynt med enkle undertekster på vers. *Max und Mo-*

Max og Moritz. Legg merke til at de også av utseende ligner på Knoll og Tott.

Apen Fipps var en verdig etterfølger til Max og Moritz.

ritz har mer tekst enn de fleste av hans produkter; av og til er den mer billed-bok enn tegneserie.

Det hele begynner med at Max og Moritz tar livet av fire høns ved å narre dem til å henge seg selv. Deretter stjeler de de ferdig stekte fjærkrea, sager så en bro halvveis over med den følge at en gammel mann detter i elva, og utsetter en onkel for kravende insekter i maksistørrelse.

Etter dette har slynglene vunnet seg en posisjon som lokalsamfunnets fiender nr. 1, og en smule motgang begynner. Under et forsøk på å stjele kringler fra bakeren, faller de først i melet, så i deigen. Bakeren griper dem og putter dem i ovnen for å steke, gratinere, drep! Etter en stund tar han dem ut av ovnen i den tro at de nå er grundig grillet i hjel, men det viser seg at Max og

Moritz ikke har tatt noen skade av den hete behandlingen. De spiser seg ut av deiglaget og fordufter, men uten de kringlene som de opprinnelig kom etter. Alt så et lite nederlag.

Det store nederlaget kommer i kapittelet etter. Mens Max og Moritz skjærer hull i konrsekkene til en av bondene, blir de grepet, og bonden bærer dem til mølla. Mølleren putter dem i kverna, som viser seg å være et langt farligere våpen enn bakerovnen. De blir malt til småbiter – og til slutt spist av to sultne ender som tror de er korn. Som sagt: Busch hadde sans for dramatisk og vold.

Mange andre av Buschs serier kunne nevnes. I stil med Max og Moritz er historien om apen Fipps, som bl.a. henger en mann etter nesa. Det mest elegante Busch presterte, var nok en serie som skildret

HORST SCHRÖDER, tysk-svensk donaldist og redaktør av den tyske versjonen av «Jeg»-bøkene, har begynt å utgi et fullstendig indeks over alle Disney-konsernets serier i USA siden 1940. Indekset blir på 12 bind med kort resyme av alle historiene, og med navn på tegnerne og forfattere så langt disse er kjent. (Man vet nå navnet på 70 % av tegnerne.) Indekset vil også inneholde stoff om Disneyserier produsert i Storbritannia, Frankrike, Nederland og Italia.

I FORRIGE NUMMER skrev vi at den store italienske Mikke Mus-boka *Topolino 365* var av Manuel Gonzales. Dette er bare delvis riktig. Den aller første serien i boka er av Earl Duval, deretter er historiene fra 1932 til '38 av Floyd Gottfredson, mens Gonzales har tegnet episo-

dene fra tidsrommet 1928–42.

DICK TRACY har fått ny forfatter og tegner. Siden starten i 1931 har denne veldreide, men ganske voldsfylte detektivserien blitt både skrevet og tegnet av *Chester Gould*, som nå nærmer seg 80-årsalderen og derfor har funnet det på tide å legge opp. Hans etterfølger som forfatter på Tracy blir *Max Allan Collins*, som egentlig er språklærer, mens den nye tegneren heter *Dick Fletcher* og har vært Goulds assistent de siste årene. Det kommer også en ny film om Dick Tracy; tidligere har han vært hovedperson i en rekke filmer i 30- og 40-årene, og i en TV-serie i 50-årene.

SCIENCE FICTION-FILMEN *Nærkontakt av tredje grad* skal utgis som tegneserie i USA. Mannen som lager serien, er *Walt Simonson*.

Jon

en pianokonsert, og hvor hver enkelt tegning er en parodi på et musikalsk faguttrykk. Det er bare to personer, pianisten og en tilhører hvis fysiognomi forandrer seg i overensstemmelse med musikkuttrykkene: Under *adagio con sentimento* (langsamt med følelse) drypper tårer ned i hatten hans, under *smorzando* (dempet) vokser tilhørersens øre til abnorm størrelse i forsøket på å oppfatte noen av tonene, og under *finale furioso* (rasende finale) vokser ansiktet hans til et digert forskremt øye mens han

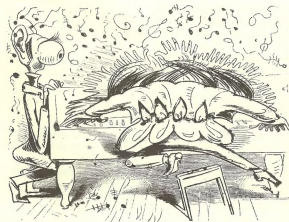
gjemmer seg bak pianoet.

Busch hevdet selv at han stort sett tegnet for sin egen fornøyles skyld; bare av og til så han seg nødt til å snekre noe sammen for å avhjelpe en akutt pengemangel. Omkring 1870 tok fornøylelsen slutt; han gikk trett av billedhistoriene og sluttet med dem. Resten av sitt liv levde han av å skrive og illustrere bøker. Han levde til 1908, altså etter at *Knoll* og *Tott* var blitt en veletablert serie. Om han noen gang fikk se plagiatet, er likevel tvilsomt.

Max og Moritz' skjebne.

Finale furioso

JEG LANGBEIN

Mindre Langbein enn ventet

Til tross for tittelen, er Mikke Mus den dominerende i denne siste, store juletre-seruseren fra A/S Hjemmet. Det er stort sett bare i forordet at tittelpersonen får lov å spille førstefolien.

Dette betyr imidlertid ikke at Langbein-venner behøver å henge med nebbet, for tittelpersonen spiller tross alt viktige biroller, og *Jeg Langbein* inneholder tegneseriekunst av høy klasse, laget av Floyd Gottfredson i 1933-42. Det er – med få unntak – spennende lesning, og det er morsom lesning. Gottfredsons Mikke er mindre seriøs enn den Mikke vi kjenner så godt fra den andre, store Mikke & Langbein-tegner, Paul Murry (se Donaldisten 12, s. 6-12). Gottfredsons Mikke er ennå en ung mann (mus), med et muntert glimt i øyet og lysten på et eventyr eller to. Omverdenen, enten den består av rørløse Røhr, skipperen på hvallfangeren *Ismåken*, eller bonde Knarr, er ennå ikke klar over hva Mikke

egentlig står for. Men jeg skal hilse og si at den blir det!

Gottfredsons Mikke er nemlig en minst like genial detektiv som Murrays. En ting som springer en i øynene, er hvor velkjente mange av historiene virker, også de man ikke har lest før. Ikke så rart når man vet hvor mange *etterligninger* det er laget av Gottfredsons serier. Murrays *Mikke Mus og damene* som ble vekk (på norsk i 1962) er bilde for bilde tegnet etter *Ferie og løsepenger* fra 1940, Gottfredsons Spøkelsesklaud har fått sin renessanse i moderne tid, og ikke minst gjenkjennes de gottfredsonske intriger og persongalleri hos dagens italienske tegnere.

Persongalleri, ja! Det er mangfoldig hos Gottfredson (jfr. Serieleseren nr. 2), og *Jeg Langbein* er intet unntak. Langbein selv fører til tross for Mikke-dominansen, langt fra noen anonym tilværelse. Det er han som fanger den beryktede smykketøy *Blenderen*,

fordi «jeg trodde at vi sto makteløse mot hypnosen hans, helt til jeg i en bok leste at en viss type intelligens er immun mot den. Da visste jeg at Langbein var – eh – den rette mannen!» (Mikke).

Alt i 30-årene fikk altså Langbein sine typiske kjennetegn: Et hjerte av gull, en trofasthet til døden mot sin venn Mikke, og – sist, men ikke minst – en viss type intelligens. Eller mangel på sådan.

Men, tross alt, det er andre enn Langbein som tar vandrepekalen til odel og ele når det gjelder dumhet: Minni – Mikkes svake(ste) punkt, som blir helt vekk i bedrageren Harry Råttung, som Mikke lett tar rotta på når han først kommer i siget. Og tenk på damene som ble vekk i erke-multiekstrasuperhyperskurken Svartepetter! Og detektiv Luresen, som svarer slik på fru Knakks påstander om at hun kunne bli bortført uten at han merket det: «Man kan overse en smykketøy i

mørket, frue, men ikke en elefant! God natt!»

Jeg tror sannelig Luresen hadde vært i stand til å overse en elefant også.

Jeg Langbein lider dessverre av de samme svakheter som forgjengerne: Små bilder, til dels mindre vellykkede farver, og historiene som ble vekk (For boken kom til Skandinavia, var det to av dem). Dette er kanskje ikke Hjemmets feil, men de gjør ikke boken bedre allikevel.

Dét gjør derimot historiene, og ikke minst at de ikke tidligere har vært utgitt i norsk Donald. Det er en bok som ruver i bokhyllen, og ikke bare fordi den er for stor til en stapplass.

A/S Hjemmet – bokforlaget:
Jeg Langbein.

Utvalgte historier, tegnet av Floyd Gottfredson 1933-42.

Forord ved Sture Hegerfors.

192 sider i stort format.

Pris kr. 98,-

Pål Jensen

Sams Brevkasse

En beklagelse
I siste nr. av det danske *Seriemediet* skrev jeg, som redaktør Jon Gisle påpekte i *Serieleseren* nr. 5, at «noen ønsker å gjøre også *Serieleseren* til et donaldistisk tidsskrift.»

Dette er totalt ukjent for SLs redaksjon, ifølge samme redaksjon. I SL nr. 2 skrev signaturen «Donaldist» at han/hun «har ført tenkt å skrive til A/S Hjemmet og foreslå at de skulle ha med et bilag i Donald eller begynne å utgi et blad hvor Jon Gisle skrev om utviklingen av tegnestil og tema i Donald-blade- ne.»

Insenderen avfinner seg imidlertid med at siden Gisle er blitt redaktør av SL, «vil jeg heller foreslå at han kan ha en fast spalte i bladet om utviklingen hos Donald og hans venner. Spalten kan f.eks.

hete 'Donaldistisk Tidsskrift'».

Selv om dette ikke burde være ukjent for red. og kollega Gisle, beklager jeg at min påstand i *Seriemediet* fikk en slik bombastisk form.

Pål Jensen

Og takk for det. For det var jo ikke så lett å lukte at det var «Donaldist's» beskjed- ne ønske som lå bak din – som sagt – bombastiske påstand.

Hilsen Sam

Efter å ha lest side 3 i nr. 5 av *Serieleseren*, vil jeg gjerne få stille noen spørsmål.

Det var helst dette med den rabatten som gis på album i Sverige til medlemmer av *Seriefråmjandet*. Har vi abonnenter av

Serieleseren noe slikt? Skal vi få det nå hvis SL blir lik SeF?

Vil *Serieleseren* i fremtiden hete *Serieleseren*?

Kan dere ikke fortelle litt om skaperne av *Blueberry* i neste nummer av *Serieleseren*?

Vennlig hilsen Nils Haarseth

Nei, *Serieleserens* abonnenter får ingen rabatter, og bladet er heller ikke knyttet til noen forening. Det er altså en misforståelse når du tror at *Serieleseren* vil «bli lik SeF». Riktignok er bladets redaktør, Jon Gisle, inntil videre også kontaktmann for *Seriefråmjandet* i Norge, men det er altså ingen sammenheng mellom de to jobbene.

Blueberry er et laglig tema for en artikkel, men inntil videre får du nøye deg med de viktigste data: Forfatteren heter Jean-Michel Charlier, er belgier og født i 1924. Han har arbeidet med en rekke spenningsserier; blant annet laget han en flyserie sammen med Asterix-tegneren Albert Uderzo. Den andre mannen bak *Blueberry* er

den franske tegneren Jean Giraud, født i 1938, som har laget serier siden han var i 16-årsalderen. Charlier og Giraud startet *Blueberry* under tittelen *Fort Navajo* i 1963.

Sam

Jeg mangler *Lynvingen* nr. 9/1975. Kan noen hjelpe meg å skaffe meg det?
Hilsen Rolf Gjestad, 6375
Hovdenakken

Vi har kontaktet Nordisk Forlag, som utgav bladet, men det er dessverre utsolgt derfra. Kan noen av leserne hjelpe?

Hilsen Sam

Då eg er interessert i å verte medlem av ei eventuell avdeling av *Seriefråmjandet* i Noreg, vonar eg at *Serieleseren* finn høve til å offentliggjere adressa til SeFs Noregs-avdeling.

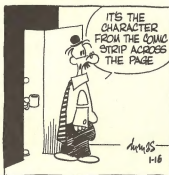
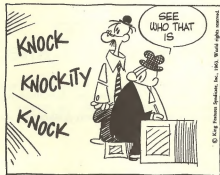
John H. Aarønes

Dersom du vil bli medlem av *Seriefråmjandet*, skal du skrive til den svenske adressa: *Seriefråmjandet*, Västmannagatan 48, S - 113 25 Stockholm. Den norske kontaktmannen til SeF er: Jon Gisle, Glückstads gate 5, Oslo 1.

Helsing Sam

SAM'S STRIP

Svar på Påveien: 1. Trekk 2. Johnny Hart (forfatter), Brant Parker (tegner), 3. Barbarella, 4. Énsemble rytter, 5. De første stripene i 1930 ble skrevet av Walt Disney og tegnet av Ub Iwerks. Men allerede samme år overtok Floyd Gottfredson. 6. Tarzan, Prince Valiant, The Medieval Castle, 7. Mr. Natural, Robert Crumb, 8. Milton Caniff.

Den elleville serien om Langbein som historiske personer - største suksess siden Asterix

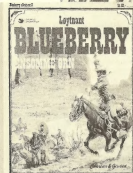
En helsprø Langbein i stadig nye utgaver — morsommere enn noen sinne! Og tegningene er så frodige at de burde henge på veggen! 5 hefter er foreløpig kommet, og det er flere å glede seg til.

Pris kr. 12,—.

Iznogood-album

Mannen bak Asterix har også laget serien om storvisiren Iznogood, som over alt i denne verden ønsker å være kalif istedet for kalifen. Dette egoistiske ønsket avstedkommer de vildeste og merkeligste kupp-planer, som alle ender med nederlag for den onde Iznogood. Hittil er 4 album utkommet.

Pris kr. 12,—.

Løytnant Blueberry - den nye Morgan Kane?

Han er løytnant i det amerikanske kavalleri, og er kjent som en villstyring som gjerne går sine egne veier. Den historiske bakgrunn er dessuten meget realistisk, og danner en ramme om serien. Foreløpig er det kommet 4 Blueberry Album.

Pris kr. 12,—.